

ALICJA DROHOMIRECKA

KATARZYNA KOTARSKA

AGNIESZKA KASPERCZUK

ROZWÓJ RUCHOWY DZIECI ZE ŻŁOBKÓW SZCZECIŃSKICH

Motor development of children in Szczecin nurseries

Słowa kluczowe – male dziecko, rozwój psychoruchowy

Key words – small child, the psychomotor development

1. Wstęp

Przejawy motoryczne są najczęstszą formą reakcji człowieka na bodźce środowiskowe, w których ujawniają się wielostronne, biologiczne wartości ustroju ludzkiego. Stanowią także źródło fascynacji badaczy bogactwem rozwoju ruchowego, jego dynamiką w pierwszych etapach życia. U małego dziecka trudno jest mówić o motoryczności czy sprawności fizycznej w pełnym tego słowa znaczeniu. Psychika dziecka jest silnie związana z jego motoryką, wobec tego liczne zaburzenia rozwoju psychicznego są przyczyną zaburzeń ruchowych. Stąd często używa się terminu „psychomotoryka”, funkcjonującego w piśmiennictwie psychologicznym [1]. Rozwój ruchowy dziecka stanowi zewnętrzny wyraz złożonych procesów i mechanizmów, powiązanych z licznymi funkcjami organizmu, które ulegają ciągłej zmianie w ontogenezie. Wraz ze wzrastaniem, dojrzewaniem narządów oraz układów dziecko uczy się nowych czynności, a jego motoryczne zachowanie staje się coraz bardziej celowe i inteligentne. Rozwój ruchowy nie przebiega jednakowo u wszystkich dzieci, decydują o tym różnorodne czynniki genetyczne, środowiskowe oraz tryb życia. Wydaje się, że środowisko żłobkowe również w pewien sposób może kształtować rozwój dziecka. W związku z tym

sformułowany został cel pracy: porównanie rozwoju ruchowego dzieci badanych w 1996 i 2003 roku w żłobkach szczecińskich.

2. Materiał i metoda badań

Badania stanowiące podstawę rozważań w niniejszej pracy przeprowadzono w 1996 i 2003 roku w losowo wybranych żłobkach szczecińskich [2]. Objęto nimi dwu- i trzyletnie dzieci, ze względu na największą liczebność tych dwóch grup wieku.

Oceny rozwoju ruchowego dokonano za pomocą testu Denver [3]. Wybrano z niego dwie sfery. Koordynacja wzrokowo-ruchowa określała zdolność dziecka do widzenia oraz posługiwania się rękami w chwytaniu i manipulowaniu nimi. Druga sfera dotyczyła lokomocji i kontroli postawy. Określała zdolność dziecka do siadania, chodzenia czy skakania. Każda z prób testowych była oznaczona na formularzu prostokątem umieszczonym w skali wieku. Dzięki temu można było wykazać, kiedy 25%, 50%, 75% i 90% dzieci o prawidłowym rozwoju może wykonać daną próbę. Zgodnie z ustalonym wcześniej wiekiem kalendarzowym każdego dziecka, narysowano pionową linię przechodzącą przez obie badane sfery. Dziecko miało wykonać te próby, które „przecinała” linia. Dla większego zróżnicowania oceny przyjęto następującą punktację: 5 punktów przyznawano za próbę najtrudniejszą, a więc wykonaną w przedziale 25–50%, 4 punkty za próbę w przedziale 50–75% i 3 punkty za próbę najłatwiejszą – w przedziale 75–90%. Dokładny opis testu zawarty jest w pracy Drohomireckiej i Kotarskiej [1].

Obliczenia statystyczne opracowano zgodnie z zasadami podanymi przez Wróblewską [4].

3. Wyniki badań

Tabela 1

Porównanie rozwoju ruchowego chłopców badanych w 1996 i 2003 roku

Badana cecha	Grupa wieku	Chłopcy 1996			Chłopcy 2003			Wartość testu t
		n	M	σ	n	M	σ	
Koordynacja	2	32	2,59	0,78	47	3,92	0,41	9,875*
	3	88	2,76	0,76	38	4,01	0,25	9,891*
Lokomocja	2	32	2,38	0,97	47	3,96	0,08	11,145*
	3	88	2,77	0,97	38	3,84	0,25	6,691*

* różnica statystycznie wysoce istotna ($p \leq 0,001$)

Jak wynika z tabeli 1, w przypadku chłopców poziom koordynacji wzrokowo-ruchowej był wyraźnie niższy u dzieci badanych w 1996 roku. Zarówno grupa dwu-, jak i trzylatków badanych w 2003 roku osiągnęła zdecydowanie wyższą punktację, a różnice były wysoko istotne statystycznie. W przypadku drugiej badanej cechy – lokomocji i kontroli postawy wyższe przeciętne w obu grupach wieku osiągnęli również chłopcy badani w 2003 roku. Ich rówieśnicy badani 7 lat wcześniej uzyskali wyraźnie niższą punktację, o czym świadczy statystycznie wysoce istotna różnica.

Tabela 2

Porównanie rozwoju ruchowego dziewczynek badanych w 1996 i 2003 roku

Badana cecha	Grupa wieku	Dziewczynki 1996			Dziewczynki 2003			Wartość testu t
		n	M	σ	n	M	σ	
Koordynacja	2	51	2,89	0,73	48	3,82	0,43	7,662*
	3	78	3,04	0,73	39	3,99	0,41	7,544*
Lokomocja	2	51	2,5	1,01	48	3,99	0,19	10,052*
	3	78	2,88	0,92	39	3,72	0,3	5,546*

* różnica statystycznie wysoce istotna ($p \leq 0,001$)

U dziewczynek badanych w 2003 roku także wystąpiły wyższe przeciętne koordynacji niż stwierdzono w latach wcześniejszych (tabela 2). Poziom tej cechy w roku 2003 bardzo wyraźnie wzrósł, a badana różnica okazała się statystycznie wysoce istotna. Poziom umiejętności lokomocyjnych dziewczynek badanych w 2003 roku, tak jak w przypadku pierwszej badanej cechy, był również znacznie wyższy niż u dzieci badanych w roku 1996. Dziewczynki badane wcześniej osiągnęły gorsze wyniki, a różnice znów były statystycznie wysoce istotne w obu grupach wieku.

4. Podsumowanie i wnioski

Porównanie rozwoju ruchowego dzieci ze żłobków szczecińskich badanych w 1996 i 2003 roku wskazało na znaczne różnice w obu wybranych cechach na korzyść dzieci badanych później. Rozbieżności okazały się dość duże, a otrzymane różnice były istotne statystycznie.

Uzyskane wyniki mogą świadczyć o coraz lepszym rozwoju ruchowym kilkulatek. Należy jednak się zastanowić, czy próby testu, który powstał przed 1970 rokiem, nie były zbyt proste.

Z obserwacji autorki wynika, że dzieci badane w 2003 roku były bardziej otwarte, chętniej i z większym zaangażowaniem wykonywały poszczególne

próby. Ponadto żłobki są coraz lepiej wyposażone w różnego rodzaju zabawki i przybory, dzięki którym jeszcze lepiej można zadbać o rozwój dziecka czy np. kształtowanie jego zdolności manualnych.

Mała liczebność badanego zespołu pozwala na bardzo ostrożne wnioskowanie, niemniej nasuwają się następujące, końcowe spostrzeżenia:

1. Chłopcy w wieku 2–3 lat uczęszczający do żłobków szczecińskich w 2003 roku uzyskali lepsze wyniki w koordynacji i lokomocji niż ich rówieśnicy badani w 1996 roku.
2. Dwu- i trzyletnie dziewczynki badane w żłobkach szczecińskich w 2003 roku również charakteryzowały się zdecydowanie wyższym poziomem rozwoju ruchowego niż ich rówieśniczki badane w 1996 roku.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Drohomirecka A., Kotarska K.: *Biospołeczne uwarunkowania rozwoju ruchowego dzieci ze żłobków i z przedszkoli w Szczecinie i Stargardzie Szczecińskim*. Szczecin 2004.
- [2] Kasperczyk A.: *Rozwój ruchowy dzieci ze żłobków szczecińskich*, praca magisterska. IKF US, Szczecin 2004.
- [3] Ślenzak J., Michałowicz R.: *Ocena rozwoju psychomotorycznego dziecka do szóstego roku życia*. PZWL, Warszawa 1975.
- [4] Wróblewska K.: *Wybrane metody opisu i wnioskowania statystycznego w wychowaniu fizycznym*, AWF, Warszawa 1983.

MOTOR DEVELOPMENT OF CHILDREN IN SZCZECIN NURSERIES

Summary

The purpose of the work was to make a comparison of psychomotor development of children attending Szczecin nurseries in 1996 and 2003. The research covered 205 boys and 216 girls aged 2–3 years. Motor development was assessed on the basis of two selected spheres of the Denver test: visual-motor coordination, and locomotion and posture control.

Research show that children tested in 2003 achieved better results in both attempts than their peers tested in 1996.

Translation: Paweł Cięszczyk